

УДК 594.1(282.2)(477.42)

**STATEBA CTPIKYPA DREISSENA POLYMORPHA (MOLLUSCA:
BIVALVIA:DREISSENIDAE) TETEPIBCKOFO BODOCXOBИЩA**

Р. А. Присяжнюк, Л. М. Янович

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська 40,
Житомир, 10008, Україна

Dreissena polymorpha Pallas, 1769 (дрейсена річкова) – це понто-каспійський вид, який сьогодні широко поширився в водоймах Європи та Північної Америки.

В останній час цей вид привертає увагу великої кількості дослідників, завдяки стрімкому розширенню меж свого ареалу та величезній ролі, яку він відіграє у водних екосистемах.

Незважаючи на те, що здійснено безліч досліджень, присвячених екології та біології дрейсени, існує невелика кількість робіт по статевій структурі цього моллюска. Ці дані є фрагментарними, тому вивчення цього питання є актуальним.

Польові збори дрейсени річкової здійснювали протягом усіх сезонів 2014-2015 року в заплаві річки Тетерів поблизу села Зарічани Житомирської області. Відбір проб проводили ручним забором макроформ з дерев'яного субстрату згідно з методикою [1]. Подальшу обробку матеріалу проводили у лабораторії.

Оскільки для цієї групи тварин не характерний статевий диморфізм, статі досліджуваних моллюсків (500 екз.) встановлювали методом мазка [2] за статевими продуктами, отриманими з гонад. При цьому використовувався мікроскоп «ЛОМО Микмед-1». Оскільки використання цього методу дозволило виявити лише дві групи тварин: самок і самців, то для частини моллюсків (300 екз.) додатково було проведено гістологічне дослідження гонади, завдяки якому вдалося виявити гермафродитні особини.

Задля встановлення розмірної структури популяції здійснено проміри стандартних конхіологічних ознак: довжини (L, мм), висоти (H, мм) та опуклості (S, мм) черепашок двостулкових моллюсків. Проміри здійснювали штангенциркулем з точністю до 0,05 мм.

Найменший розмір черепашки дрейсени, у якого нам вдалося визначити стать у Тетерівському водосховищі становив 8 мм, що узгоджується з літературними даними, оскільки ряд авторів [3, 4, 5] зазначає, що *D. polymorpha* стає статевозрілою при довжині черепашки 5-12 мм. Загалом, за чисельністю та біомасою в структурі популяції дрейсени переважали особини розміром 11-15 мм, які формують репродуктивне ядро і можуть активно відтворюватись. Лише в лютому нами були виявлені розподілення з різким домінуванням (до 75 %) відносно великих молюсків (21 мм і більше), що є характерними для «старіючих» популяцій.

У всі сезони статеву структуру популяції *D. polymorpha* у Тетерівському водосховищі характеризується переважанням самок над самцями, що особливо чітко проявляється влітку (85 % самок в поселенні) та восени (68 %).

При цьому в окремі місяці року все ж таки переважають самці. Так, у лютому та січні їх відмічено 58% у поселенні, а на початку березня – 54%. Вже з квітня до листопада у досліджуваній популяції по кількості переважають самки (рис. 1).

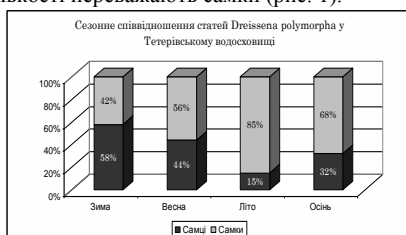

Рис. 1. Сезонне співвідношення статей молюска *D. polymorpha* у Тетерівському водосховищі

Отже, статеву структуру популяції *D. polymorpha* Тетерівського водосховища характеризується переважанням самок над самцями. Статеву зрілість молюсків настає при досягненні ними довжини 7-8 мм. За біомасою та чисельністю у популяції переважають молюски розміром 11-15 мм, що говорить про її значний репродуктивний потенціал.

Література:

1. Протасов А. А. Пресноводный перифитон / А. А. Протасов - Киев: Наукова думка.- 1994.- 307с.
2. Стадниченко А. П. Фауна України. Перлівниці. Кулькові (Unionidae, Cycladidae). / А. П. Стадниченко – К.: Наук. думка, 1984. – Т. 29. – Вип. 9. – 384 с.
3. Borcharding J. The annual reproductive cycle of freshwater mussel *Dreissena polymorpha* Pallas in lakes. / J. Borcharding - *Oecologia*, 87, 208–218.
4. Mackie G. L. Comparative biology of zebra mussels in Europe and North America: an overview. / G. L. Mackie, D. W. Schloesser // *American Zoologist* - 1996 – N. 36 – P. 244–258.
5. Nichols S. J. Variations in the reproductive cycle of *Dreissena polymorpha* in Europe, Russia, and North America. / S. J. Nichols. // *American Zoologist* – 1996 – N. 36 – P. 311–325.